

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR

Raziskovalno-dokumentacijski sektor

PP - PRIMERJALNI PREGLED

OBRNJENO DOKAZNO BREME

Pripravila:
Janez Blažič
Marjana Križaj

Številka naročila: 21/2010

Descriptor/Geslo: Kaznivo dejanje/Offence, Kaznivo dejanje zoper premoženje/Crime against property

Datum: 22. 4. 2010

Gradivo ne predstavlja uradnega mnenja Državnega zbora

1. UVOD

Državni zbor je v marcu letos sprejel Zakon o ratifikaciji Konvencije Sveta Evrope o pranju, odkrivanju, zasegu in zaplembi premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, in o financiranju terorizma (MKPOZZ)¹ (v nadaljevanju: Konvencija). Pri tem je v 3. členu navedenega zakona določeno, da naša država, skladno s točko a) četrtega odstavka 53. člena Konvencije izjavlja, da si pridržuje pravico, da četrtega odstavka 3. člena konvencije ne bo uporabljala.

Četrty odstavek 3. člena omenjene konvencije določa naslednje: *"Vsaka pogodbenica sprejme take zakonodajne ali druge morebitne ukrepe, s katerimi zagotovi, da pri težjem kaznivem dejanju ali dejanjih, ki jih opredeljuje nacionalna zakonodaja, storilec kaznivega dejanja izkaže izvor domnevne premoženjske koristi ali drugega premoženja, ki se lahko odvzame, če je taka zahteva skladna z načeli njene nacionalne zakonodaje."*

V obrazložitvi vladnega predloga citiranega zakona je s tem v zvezi navedeno naslednje: *"Ta določba govori o obrnjenem dokaznem bremenu, ki pa ni skladno s temelji slovenskega pravnega reda in z obstoječo zakonodajo. Sedanja ureditev kazenskega prava v Republiki Sloveniji instituta obrnjenega dokaznega bremena ne pozna in tudi ne dopušča, zato bo Republika Slovenija glede tega instituta ob ratifikaciji izrazila pridržek."*

Konvencijo je do začetka aprila 2010 podpisalo 33 držav (med njimi pa ni Češke, Danske, Irske, Nemčije, Francije, Estonije, Norveške in Velike Britanije), od katerih jo je 18² tudi ratificiralo. Ratificirale so jo: Albanija, Armenija, Belgija, Bosna in Hercegovina, Hrvaška, Ciper, Madžarska, Latvija, Malta, Moldavija, Črna gora, Nizozemska, Poljska, Romunija, Srbija, Slovaška, Španija in Makedonija. Pridržek na četrty odstavek 3. člena pa so podale naslednje 4 države: Moldavija, Poljska, Romunija in Slovaška.

Vsaka država lahko v skladu s četrtyim odstavkom 53. člena Konvencije ob podpisu ali deponiranju listine o ratifikaciji izjavi:

- da ne bo uporabljala četrtega odstavka 3. člena Konvencije,
- da ga bo uporabljala le delno,
- na kakšen način ga želi uporabljati.

Podane pridržke štirih držav se da razumeti tako, da Slovaška in Poljska tega določila ne bosta uporabljali, medtem ko ga bosta Moldavija in Romunija le delno, in sicer v skladu z načeli nacionalnega prava (povzeto po spletni strani Sveta Evrope).

Razlagalno poročilo (*Explanatory Report*) h Konvenciji glede tega odstavka pravi, da določa dolžnost pogodbenice, da glede hujših kaznivih dejanj predvidi obrnjeno dokazno breme o zakonitem izvoru domnevne premoženjske koristi ali drugega premoženja, ki se lahko odvzameta. Določitev teh hujših kaznivih dejanj je v pristojnosti notranjega prava

¹ Ur.l. RS-MP, št. 4/2010.

² Podatki o tem, da jo je ratificirala tudi Slovenija, še niso upoštevani, ker to najverjetneje še ni bilo sporočeno depozitarju. Konvencija je stopila v veljavo 1. 5. 2008, ko jo je ratificiralo 6 držav, med katerimi so bile tudi 4 članice Sveta Evrope, kar je pogoj za veljavnost.

pogodbenic. Možnost obrnjenega dokaznega bremena je odvisna od tega, ali jo notranje pravo dopušča. Zato se tozadevna odločitev pogodbenice ne bo preverjala v nadzornih postopkih (t.i. *monitoring procedures*), ki jih predvideva Konvencija. Opozorjeno je tudi, da je v zvezi s to določbo možen pridržek (gl. zgoraj) (povzeto po tč. 71 Razlagalnega poročila).

Nadalje je pojasnjeno, da določbe četrtega odstavka 3. člena Konvencije ni možno razlagati tako, da vsebuje obveznost določiti obrnjeno dokazno breme v kazenskem postopku, v katerem se ugotavlja kazenska odgovornost storilca. V zadevi Phillips proti Združenem kraljestvu je Evropsko sodišče za človekove pravice razsodilo, da sta človekova pravica, da v kazenskem postopku velja za nedolžnega in dolžnost države ter organov pregona, da nosijo breme dokazovanja njegove krivde, del pravice do poštenega sojenja (prvi odstavek 6. člena EKČP³), poleg tega je to še izrecno določeno v drugem odstavku 6. člena EKČP. Ta pravica pa ni absolutna, kajti v vsakem kazenskopravnem sistemu obstajajo dejanske in zakonite domneve, saj jih EKČP načeloma ne prepoveduje, če države ostajajo v določenih mejah in ob tem upoštevajo pomembnost zadeve ter dokler zagotavljajo pravico do obrambe (gl. tudi zadevo Salabiaku proti Franciji, sodba z dne 7.10.1988, par. 28). V zadevi Phillips zakonita domneva ni bila uporabljena, da bi se olajšalo dokazovanje obdolženčeve krivde za dejanje prekupčevanja z drogami, temveč da bi sodišče po obsodbi za prekupčevanje lahko določilo obseg zaplenjenega premoženja in da bi o tem lahko izdalo ustrezen sklep. Evropsko sodišče za človekove pravice je razsodilo, da v takem primeru zakonita domneva ob primernih varovalih (za katere pa je v tem primeru sodišče ugotovilo, da obstajajo) ni v nasprotju z EKČP ali z njenim protokolom št. 1 (povzeto po tč. 72 Razlagalnega poročila).

S spletne strani Sveta Evrope ni razvidno, da bi za implementacijo tega člena bile izdelane kakšne konkretne rešitve ali napotki. Pač pa bi radi opozorili na spletno stran Delovne skupine za finančno ukrepanje proti pranju denarja (*Financial Action Task Force - FATF*). Slovenija sicer ni članica te medvladne organizacije, vendar pa predmetna Konvencija Sveta Evrope pogodbenice zavezuje, da pri pripravi zakonskih ukrepov ustrezno upoštevajo veljavne mednarodne standarde, še zlasti priporočila, ki jih je sprejel FATF (prvi odstavek 13. člena Konvencije).

Na področju pranja denarja in financiranja terorizma je FATF sprejel več priporočil, in sicer za pranje denarja 40, ter še 9 za financiranje terorizma. Med prvimi 40⁴ je tudi priporočilo, ki državam članicam priporoča sprejem ukrepa, po katerem je na storilcu, da dokaže zakoniti izvor premoženja, ki naj se odvzame (gl. Priporočilo št. 3, *Provisional measures and confiscation*). V zvezi s Priporočilom št. 3 je FATF februarja letos sprejel smernice oz. dobre prakse (*Best Practices, Confiscation, Recommendations 3 and 38*), v katerem ima v točkah 22 in 23 opredeljene tudi smernice o obrnjenem dokaznem bremenu (*onus of proof*), dodana pa sta tudi dva primera, kako je takšen ukrep lahko strukturiran in kakšne pogoje lahko vsebuje. Izrecno je npr. naveden primer, da se premoženje na podlagi obrnjenega dokaznega bremena odvzame storilcu, ki ima kriminalni življenjski stil (povzeto po spletni strani FATF).

V tem besedilu smo prikazali ureditev obrnjenega dokaznega bremena glede odvzema nezakonito pridobljenega premoženja. Pregledali smo nacionalne zakonodaje in spletna mesta pristojnih institucij v posameznih državah. Omejili smo se samo na nekatere tiste države EU, kjer tak institut obrnjenega dokaznega bremena obstaja (Avstrija, Belgija, Danska, Grčija,

³ Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

⁴ V celoti so ta priporočila dostopna na spletni strani: <http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/7/40/34849567.PDF>

Irska, Italija, Latvija, Nizozemska, Poljska in Združeno kraljestvo), Nekatero druge države (npr. Nemčija in Švedska) pa tega načela ne predvidevajo. Upoštevali smo tudi raziskovalno nalogo Raziskovalnega oddelka, št. 13/2008 z naslovom Neupravičeno pridobljeno premoženje - pregled zakonodaje, katere tematika se v določeni meri povezuje z obravnavano vsebino v tem besedilu.

2. UREDITEV OBRNJENEGA DOKAZNEGA BREMENA NA RAVNI EU

Na ravni EU je s tem v zvezi predvsem treba omeniti Okvirni sklep Sveta 2005/212/PNZ z dne 24. februarja 2005 o zaplembi⁵ premoženjske koristi, pripomočkov in premoženja, ki so povezani s kaznivimi dejanji. Okvirni sklep se sklicuje na Konvencijo ZN z dne 12. decembra 2000 proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu,⁶ po kateri lahko države pogodbenice proučijo možnost, da se od storilca zahteva, da dokaže zakonitost izvora premoženjske koristi, ki je bila domnevno pridobljena s kaznivim dejanjem, ali drugega premoženja, ki ga je treba zaseči, kolikor je taka zahteva v skladu z načeli njihovega notranjega prava in z naravo njihovih sodnih postopkov. Podobna formulacija se nahaja tudi v navedenem Okvirnem sklepu, katerega namen je zagotoviti, da imajo vse države članice učinkovita pravila, ki urejajo zaplembo premoženjskih koristi, pridobljenih s kaznivim dejanjem, med drugim v zvezi z dokaznim bremenom glede vira sredstev osebe, ki je bila obsojena za kaznivo dejanje, povezano z organiziranim kriminalom.

V kontekstu obravnavane teme je pomembno tudi Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu z dne 20. 11. 2008 (COM(2008) 766 konč.) o premoženjski koristi, pridobljeni z organiziranim kriminalom - v smislu zagotovitve, da „se kriminal ne splača“. Sporočilo navaja, da bo Komisija poleg prenovitve obstoječega pravnega okvira proučila tudi možnost razširitve nekaterih pravnih pojmov in uvedla nova pravila, da se povečajo možnosti zaplembe. Ker pa lahko ukrepi za zaplembo (npr. obrnjeno dokazno breme) vplivajo na temeljne pravice (kot sta lastninska pravica in pravica do ustreznih možnosti za pritožbo), je nujen uravnotežen pristop in treba je zagotoviti ustrezne zaščitne ukrepe. Na podlagi prakse v državah članicah bi se lahko, kot izhaja iz Sporočila, proučila možnost uvedbe nekaterih novih zamisli s tem v zvezi.

Med zamisljimi, predstavljenimi v Sporočilu, je na prvem mestu navedena zaplemba brez kazenske obsodbe oziroma civilna zaplemba.⁷ V večini držav članic je zaplemba kazni, povezana s kazensko obsodbo. Z novim pravnim instrumentom pa bi se lahko predvideli primeri, ko bi se zaplemba izvršila brez predhodne kazenske obsodbe (kar bi pomenilo prenos priporočila FATF v zakonodajo EU). To bi se na primer zgodilo v primeru, če zaradi nesorazmerja med premoženjem in prijavljenim dohodkom lastnika tega premoženja ter zaradi dejstva, da ima ta redne stike z znanimi zločinci, obstaja sum, da je to premoženje pravzaprav premoženjska korist, pridobljena s hudimi kaznivimi dejanji. V tem primeru se lahko pri civilnem sodišču, ki lahko odredi zaplembo premoženja, vložijo tožba na podlagi domneve (za katero obstajajo utemeljeni razlogi), da premoženje lahko izvira iz

⁵ Okvirni sklep se nanaša tudi na sledenje, zamrznitev in zaseg premoženja, ne samo na njegovo zaplembo.

⁶ Zakon o ratifikaciji navedene konvencije ZN je bil objavljen v Ur.l. RS-MP, št. 14/2004.

⁷ V besedilu Sporočila se sicer uporablja izraz "civilna zaplemba" oziroma "zaplemba", v našem pravnem sistemu pa se za odvzem pred pravnomočnostjo kazenske sodbe uporablja izraz "zaseg".

premoženjskih koristi, pridobljenih s kaznivimi dejanji. V teh primerih je dokazno breme obrnjeno in domnevni zločinec bi moral dokazati zakonit izvor premoženja.

Ena od zamisli v navedenem Sporočilu je tudi oblikovanje novega kaznivega dejanja za posedovanje „neupravičenega“ premoženja. V določenih državah članicah se zaplemba ne izvrši brez predhodne kazenske obsodbe. Lahko bi se uvedlo novo kaznivo dejanje za posedovanje „neupravičenega“ premoženja, ki bi zajemalo premoženjske koristi, pridobljene s kaznivimi dejanji, v primerih, ko je premoženje nesorazmerno s prijavljenim dohodkom njegovega lastnika in ko ima ta redne stike z znanimi zločinci. Za razliko od civilne zaplembe bi se tu zadeva obravnavala na kazenskem sodišču in dokazno breme ne bi bilo v celoti obrnjeno.

3. OBNJENO DOKAZNO BREME - PREGLED PO IZBRANIH DRŽAVAH

3.1 Avstrija

Avstrijska kazenska zakonodaja omogoča dva ukrepa za odvzem premoženja, ki je bilo oprano, ali ki pomeni premoženjsko korist iz pranja denarja, financiranja terorizma ali iz predhodnega kaznivega dejanja. To sta odvzem premoženjske koristi (*confiscation of profits* ali *Abschöpfung der Bereicherung*, člen 20 StGB - avstrijski KZ) in zaplemba (*forfeiture* ali *Verfall*, čl. 20b StGB). Slednji ukrep se nanaša za premoženje kriminalnih organizacij in terorističnih skupin ter ga ne prikazujemo podrobneje predvsem zato, ker ne predvideva obrnjenega dokaznega bremena. Za oba ukrepa se lahko izda sklep v glavnem kazenskem postopku (če ta je) ali pa v posebnem postopku, ki ga sproži tožilec, kadar ni obsodilne sodbe (gl. člene 443, 445, 445a StPO - avstrijskega Zakona o kazenskem postopku).

Premoženje se odvzame osebi, ki je storila kaznivo ravnanje (to vključuje prekrške⁸) in je iz tega ravnanja dobila ekonomsko korist ali pa jo je prejela za to, da ga stori. Določbo se razlaga tako, da je dovolj, da je ravnanje objektivno storjeno, zato je kazenska odgovornost storilca za ukrep nepomembna. Avstrijski sistem temelji na vrednosti ("*is value-based*"), torej se bo sklep sodišča glasil na znesek denarja, ki ustreza nezakonito pridobljenemu premoženju. Če se višine pridobljene koristi ne da določiti ali bi se to dalo le z nesorazmernimi stroški, lahko sodišče določi višino po svojem prepričanju (prvi odstavek 20. člena StGB) (povzeto po spletni strani FATF).

Sodišče pa lahko storilcu odvzame tudi premoženje, ki ga ni mogoče neposredno povezati z določenim kaznivim dejanjem (tukaj so prekrški izvzeti, s tem pa tudi pranje denarja). To temelji na izpodbojni zakonski domnevi (*rebuttable legal presumption*), da storilčevo premoženje izhaja iz drugih nedoločenih kaznivih dejanj. S tem je deloma dokazno breme obrnjeno⁹; tožilcu ni treba dokazati, da je premoženje pridobljeno iz določenega kaznivega ravnanja. Zakon (drugi odstavek 20. člena StGB) določa takole:

⁸ Prekrški so po avstrijski ureditvi kršitve oz. kazniva ravnanja, za katera je predpisana zaporna kazen do 3 let. Kazniva dejanja so tiste kršitve, za katere je predpisana dosmrtna zaporna kazen ali zaporna kazen nad 3 leta.

⁹ Po drugih virih (npr: GREEN PAPER on the Presumption of Innocence, COM(2006) 174 final, pripravljeno na podlagi podatkov avstrijskega Zveznega ministrstva za pravosodje) ne gre za obrnjeno dokazno breme, temveč le za nižji dokazni standard.

"Če je storilec večkrat storil kazniva dejanja, iz katerih je pridobil ekonomsko korist ali pa jo je prejel, da jih stori in je v istem obdobju pridobil še druge ekonomske koristi, pri čemer se očitno domneva, da ta korist izhaja iz drugih kaznivih dejanj podobne vrste, pa ne more verjetno izkazati (glaubhaft gemacht), da je bilo premoženje zakonito pridobljeno, se ta ekonomska korist upošteva pri določitvi denarnega zneska, ki naj se odvzame".

Podobna ureditev je predvidena tudi za primere storilcev, ki so pridobili premoženjsko korist v času članstva oz. delovanja v kriminalni organizaciji ali v teroristični skupini. Sodišče po svojem prepričanju izda sklep o odvzemu, če obstaja očitna domneva, da korist izhaja iz kaznivega ravnanja in če se ne more verjetno izkazati njen zakoniti izvor (tretji odstavek 20. člena StGB) (povzeto po: StGB in po Mutual Evaluation Report of Austria).

3.2 Belgija

Sprememba kazenskega zakonika iz leta 2002 je določila strožji režim odvzema premoženjske koristi za nekatera hujša kazniva dejanja. To so tista, ki jih storijo kriminalne združbe, dejanja prekupčevanja z drogami, trgovina z ljudmi, mednarodna finančna goljufija itd. Državni tožilec lahko zahteva, da se obsojencu, spoznanem za krivega teh dejanj, odvzame premoženjska korist, ki neposredno izhaja iz njih, dohodek iz koristi, pa tudi nadomestno premoženje, v katerega je bila spremenjena nelegalna korist. Če pa obstaja resen in konkreten sum, da je storilec pet let pred obsodbo pridobil še drugo premoženje, in sicer iz dejanja, za katerega je bil obsojen, ali pa iz podobnih dejanj, se odvzame tudi to premoženje, razen če obsojeni ali zainteresirana tretja oseba verjetno izkaže (tehtata se obe verjetnosti), da premoženje ne izhaja iz tega ali podobnih kaznivih dejanj (člen 43 *quarter* Kazenskega zakonika) (povzeto po: *Tough on Criminal Wealth*).

3.3 Danska

Danska ima obsežne in fleksibilne predpise o odvzemu premoženja, ki omogočajo odvzem tudi kot alternativo globi. Praviloma je odvzem premoženja vezan na obsodbo in velja za sankcijo oz. kazenskopravno posledico. Ni pa obvezen ukrep, sodišče se v vsakem postopku posebej odloči, ali bo izreklo ukrep in v kakšni višini. V nekaterih primerih se zaseženo premoženje uporabi za poplačilo odškodninskega zahtevka. Odvzem se lahko naloži ob izreku sodbe, v določenih primerih pa v posebnem postopku. V takem primeru imajo organi pregona možnost, da postopke sprožijo tudi po izdaji obsodilne sodbe, če se kasneje izkaže premoženjska korist. Kazenski zakonik določa, da ima država 10 let časa, da začne ustrezen postopek.

Določena so splošna pravila za odvzem premoženjske koristi in predmetov, ki so bili uporabljeni pri kaznivem dejanju, ali pa so bili zanj namenjeni. Ukrep je možen pri vsakem kaznivem dejanju, med drugim tudi za pranje denarja. V določenih primerih pa je možen tudi odvzem z bistveno lažjim dokaznim postopkom, saj kazenski zakon določa obrnjeno dokazno breme. Gre za člen 76 a (iz leta 1997) Kazenskega zakona, ki pravi takole:

1. Popolni ali delni odvzem premoženja, ki pripada obsojencu, se lahko izreče:

- a) kadar je storjeno dejanje take narave, da ima lahko za posledico pomembno korist (gain) in*
- b) je v skladu z zakonom za storjeno dejanje predpisana zaporna kazen šest let ali več, ter če gre za kršitev predpisov o prepovedanih poživilih (legislation on euphorants).*

2. Pod pogoji iz prvega odstavka, se izreče tudi popolni ali delni odvzem premoženja zakonca ali partnerja storilca, razen če:

a) je bilo premoženje pridobljeno več kot 5 let pred kaznivim dejanjem, ki je temelj za odvzem ali

b) zakonska zveza ali partnerstvo še ni bilo veljavno sklenjeno v času pridobitve premoženja.

3. Pod pogoji prvega odstavka se deloma ali v celoti odvzame tudi premoženje, ki je bilo preneseno na pravno osebo, v kateri ima storilec sam ali skupaj z bližnjimi sorodniki odločilni vpliv. Enako velja, če taka oseba od pravne osebe prejme pomemben delež dohodka. Odvzem pa se ne more izreči, če je bilo premoženje preneseno več kot 5 let pred izvršenim kaznivim dejanjem.

4. Odvzem po odstavkih 1-3 se ne izreče, če storilec verjetno izkaže, da je bilo premoženje pridobljeno na zakonit način ali z zakonito pridobljenimi sredstvi (povzeto po: Third mutual evaluation report on Anti-money laundering and Combating the financing of terrorism, Kingdom of Denmark).

3.4 Grčija

V Grčiji mora praviloma organ pregona dokazati povezavo med kaznivimi dejanji, za katere je obsojen storilec, in med njegovim premoženjem. Vendar pa Zakon o pranju denarja glede kaznivega dejanja pranja denarja in predhodnih kaznivih dejanj (to so dejanja, iz katerih izvira denar, ki se pere) predvideva obrnjeno dokazno breme.

Če je bil storilec pravnomočno obsojen na najmanj tri leta zapora za kaznivo dejanje, ki ga Zakon o pranju določa v 1. členu (t.i. predhodna kazniva dejanja, povezana s terorizmom, trgovino z ljudmi, prekupčevanje z drogami itd., ter s pranjem denarja), lahko država proti obsojencu začne civilni postopek. Pri tem velja domneva, da vse premoženje, ki ga je storilec pridobil pet let preden je izvršil kaznivo dejanje, izhaja iz enega izmed predhodnih dejanj, četudi ni bil preganjan ali obsojen zanj. Dokazno breme je potem na obsojeni osebi, ki mora dokazati, da je bilo premoženje zakonito pridobljeno.

Ta določba daje državi pomembno pristojnost v boju proti organiziranemu kriminalu, zoper prekupčevalce z drogami in zoper druge storilce hujših kaznivih dejanj (povzeto po: Third mutual evaluation report on Anti-money laundering and Combating the financing of terrorism, Greece).

3.5 Irska

Irska še ni podpisala Konvencije. Sicer pa je ta država, ki ima "common law" pravni sistem, sprejela poseben Zakon o premoženjski koristi, pridobljeni s kaznivim dejanjem (*Proceeds of Crime Act 1996*). Podrobneje je bil predstavljen v raziskovalni nalogi, št. 13/2008, skupaj s celotnim sistemom civilnega zasega premoženja, pridobljenega s kaznivim dejanjem. Dodatno naj pojasnimo še to, da pri zasegu premoženja toženca lahko slednji (ali pa druga oseba) dokaže, da premoženje ni bilo pridobljeno s kaznivim dejanjem.¹⁰ To pomeni, da se v trenutku, ko predlagatelj zasega premoženja sodišče prepriča (izkaže za verjetno), da je zaseg upravičen, dokazno breme premakne k tožencu, ki lahko dokaže, da za zaseg ni razlogov. Če tega ne dokaže, se premoženje zaseže.

Na spletni strani FATF je v poročilu za Irsko iz leta 2006 med drugim navedeno, da je v primeru obsodbe za kaznivo dejanje, pri zaplembi premoženja, v skladu z 9. členom Zakona o

¹⁰ "...it is shown to the satisfaction of the Court, on evidence tendered by the respondent or any other person /.../ that that particular property does not constitute, directly or indirectly, proceeds of crime and was not acquired, in whole or in part, with or in connection with property that, directly or indirectly, constitutes proceeds of crime..."

kazenskem pravosodju (*Criminal Justice Act, 1994*), treba upoštevati pravila dokazovanja načina pridobitve tega premoženja, ki velja v civilnem postopku (*balance of probabilities*).¹¹ To v bistvu pomeni, da lahko storilec sam dokaže, da premoženja ni pridobil s kaznivim dejanjem. V nasprotnem primeru plača znesek, ki ga sodišče oceni kot vrednost, pridobljeno s kaznivim dejanjem.¹² Če je potrebno, se za izpolnitev pogojev iz sodne odredbe o zaplembi odvzame in proda premoženje obsojenca. Pri dokazovanju samega kaznivega dejanja pa je treba v vsakem primeru upoštevati kazenske standarde dokazovanja, kar pomeni, da mora biti storilcu krivda v celoti dokazana, in to onkraj razumnega dvoma (*beyond reasonable doubt*) (povzeto po FATF, 2006).

Tudi v skladu z Zakonom o kazenskem pravosodju v zvezi s kaznivimi dejanji s področja terorizma (*Criminal Justice (Terrorist Offences) Act 2005*) mora sodišče pri zaplembi premoženja obsojenca upoštevati predpostavko, da je vsako premoženje, ki ga je prejel v šestih letih pred obsodbo, nastalo s kaznivim dejanjem. Predpostavka pa ne velja, če sam obsojenec dokaže, da ni pravilna.¹³ Z drugimi besedami to pomeni, da se breme dokazovanja premakne k obsojencu, ki lahko dokaže, da zadevna sredstva niso povezana s kriminalno dejavnostjo in torej ne morejo biti predmet zaplembe (povzeto po FATF, 2006).

3.6 Italija

Iz Zelene knjige¹⁴ izhaja, da v italijanski zakonodaji ni takih kaznivih dejanj, pri katerih bi bilo dokazno breme lahko obrnjeno. Je pa v členu 12 *sexies* Zakonskega dekreta iz leta 1992¹⁵ določeno, da se v primeru obsodbe ali v primeru, ko se kazenska zadeva zaključi s pomočjo pogajanj (*plea-bargaining*) in gre za določena kazniva dejanja, povezana z organiziranim kriminalom, lahko zaplenijo denar, premoženje ali druge koristi, če obtoženec ne more dokazati njihovega izvora,¹⁶ pri čemer je obtoženec lastnik ali ima vse navedeno v neposredni ali posredni posesti, vrednost premoženja, denarja in drugih koristi pa je občutno nesorazmerna z njegovim prijavljenim premoženjem oziroma gospodarskimi viri. V fazi preiskave se ta denar, premoženje ali premoženjska korist zasežejo iz enakih razlogov, in sicer v skladu s 321. členom Zakonika o kazenskem postopku (*Codice di Procedura Penale*).

Podrobneje ta člen določa, za katera kazniva dejanja velja pravilo odvzema premoženjske koristi ob predpostavki, da je ta nastala s kaznivim dejanjem. Med drugim je omenjeno tudi kaznivo dejanja pranja denarja (*riciclaggio*), ki ga določa člen 648-bis Kazenskega zakonika (*Codice Penale*). Posebej člen 12 *sexies* Zakonskega dekreta določa tudi to, da se vedno odredi zaplemba, če obsojenec ne more dokazati izvora denarja, premoženja ali premoženjske koristi.¹⁷ Zaplemba pride v poštev tudi pri kaznivih dejanjih, povezanih s terorizmom ali rušenjem ustavnega reda.

¹¹ Tehtanje verjetnosti.

¹² Sodišče opravi posebno poizvedbo (enquire) o morebitnem kriminalnem izvoru premoženja na predlog direktorja javnega tožilstva (Director of Public Prosecutions - DPP) kot najvišjega tožilskega funkcionarja v državi.

¹³ "The court shall not make an assumption set out in subsection (2) of this section if /.../ that assumption is shown to be incorrect in the case of the defendant..." (22. člen zakona iz leta 2005).

¹⁴ GREEN PAPER on the Presumption of Innocence, COM(2006) 174 final; gre za stališče italijanskega pravosodnega ministrstva do vprašanj, povezanih z domnevo nedolžnosti.

¹⁵ Decreto-legge 8 giugno 1992, n. 306 - Modifiche urgenti al nuovo codice di procedura penale e provvedimenti di contrasto alla criminalita' mafiosa. Zakonski dekret je bil spremenjen v zakon (Legge 7 agosto 1992, n. 356).

¹⁶ "...if the accused cannot prove their origin..."

¹⁷ "...e' sempre disposta la confisca del denaro, dei beni o delle altre utilita' di cui il condannato non puo' giustificare la provenienza e di cui, anche per interposta persona fisica o giuridica, risulta essere titolare o avere

V točki 2-ter člena 12 *sexies* Zakonskega dekreta je določeno, da se v primeru, ko se ne more zapleniti ravno tistega denarja, premoženja ali premoženjske koristi, ki je predmet kaznivega dejanja, zapleni ekvivalentna vrednost vsega navedenega, ki je v posesti storilca, pa četudi je ta posest posredna.

Navedeni člen v 4. točki pa izrecno določa preventivni zaseg (*sequestro preventivo*) za denar, premoženje in premoženjsko korist, ki je predmet možne kasnejše zaplembe, in sicer se ta preventivni zaseg opravi že v času trajanja postopka.

3.7 Latvija

Kot izhaja iz ocenjevalnega poročila IMF iz leta 2007 v zvezi z ukrepi zoper pranje denarja in financiranje terorizma v Latviji, je v 355. členu Zakona o kazenskem postopku (*Criminal Procedure Law*) določeno načelo obrnjenega dokaznega bremena glede premoženja in finančnih sredstev, ki pripadajo osebam, za katere velja, da so povezane z nekaterimi kaznivimi dejanji. Če se v primerih, naštetih v zakonu, ne dokaže drugače (torej: če naštete osebe ne dokažejo drugače - to je njihova možnost, dana v zakonu), se šteje, da gre pri določenem premoženju oziroma finančnih sredstvih za nezakonito pridobitev. Bistvo navedene določbe je v tem, da s pomočjo načela obrnjenega dokaznega bremena obstaja možnost zaplembe (tudi zasega) premoženja in finančnih sredstev članov kriminalnih združb, zlasti tistih, ki se ukvarjajo s terorizmom, trgovino s prepovedanimi drogami in s trgovino z ljudmi (pa tudi nekaterih drugih). V gradivu IMF pa je kot razlog za zaplembo oziroma zaseg med drugim navedeno tudi pranje denarja.

Iz samega besedila 355. člena Zakona o kazenskem postopku, ki se nahaja v 27. poglavju Zakona o kazenskem postopku, posvečenemu ukrepom v zvezi s premoženjem oziroma finančnimi sredstvi, pridobljenimi s kaznivimi dejanji, je določeno, da se premoženje oziroma finančna sredstva štejejo kot pridobljena s kaznivimi dejanji, če so prišla v last ali posest določene osebe kot rezultat kaznivega dejanja. Posebej je določeno, da se tako šteje v primeru, če se ne dokaže drugače ("*if the opposite has not been proven*"), pri čemer po poročilu IMF to nedvomno pomeni, da je tisti, ki mora dokazovati, kar sam lastnik oziroma posestnik premoženja ali finančne koristi.

Obrnjeno dokazno breme se nanaša na tiste, ki:

- so člani ali pomagači v organiziranih kriminalnih združbah;
- se sami ukvarjajo s terorističnim delovanjem ali vzdržujejo stalno zvezo z osebami, ki se ukvarjajo s terorističnim delovanjem;
- se sami ukvarjajo s trgovino z ljudmi ali vzdržujejo stalno zvezo z osebami, ki se ukvarjajo s trgovino z ljudmi;
- se sami ukvarjajo s prometom s prepovedanimi drogami ali vzdržujejo stalno zvezo z osebami, ki se ukvarjajo s prometom s prepovedanimi drogami;
- se sami ukvarjajo s ponarejanjem denarja in podobno dejavnostjo ali vzdržujejo stalno zvezo z osebami, ki se ukvarjajo s ponarejanjem denarja;
- so sami vpleteni v kazniva dejanja, povezana z nezakonitim prestopanjem državne meje ali vzdržujejo stalno zvezo z osebami, ki so vpletene v kazniva dejanja, povezana z nezakonitim prestopanjem državne meje, in

- so sami vpleteni v kazniva dejanja, povezana z otroško pornografijo oziroma spolnim izkoriščanjem otrok ali vzdržujejo stalno zvezo z osebami, ki so vpletene v kazniva dejanja, povezana z otroško pornografijo oziroma spolnim izkoriščanjem otrok.

Za vzdrževanje stalne zveze z zgoraj navedenimi skupinami oseb se šteje, da te osebe (dejanski kriminalci) živijo skupaj z osebami, ki imajo v lasti oz. posesti premoženje, ali pa da nadzorujejo te osebe oziroma vplivajo na njihovo ravnanje.

V 356. členu Zakona o kazenskem postopku je govora o tem, kdaj se šteje, da je bilo premoženje (oz. finančna sredstva) pridobljeno s kaznivim dejanjem. Formalno se pridobitev s kaznivim dejanjem ugotovi s pravnomočno sodbo sodišča, lahko pa tudi že med predkazenskim postopkom (*pre-trial criminal proceedings*).¹⁸

Oblasti v Latviji možnost zasega in zaplembe neupravičeno pridobljenega premoženja dejansko izkoriščajo. Na primer, v letu 2006 je bilo iz tega naslova izdanih 16 nalogov za zamrznitev (*freezing orders*) v skupni vrednosti 250.000 EUR. V sodnih zadevah pa je bila leta 2005 zaplenjena premoženjska korist v skupni vrednosti 174.000 EUR. Leta 2007 je bilo po sodiščih v državi določeno število zadev s področja pranja denarja, v katerih je bila po obsodbi možna zaplemba protipravno pridobljene premoženjske koristi. Večinoma je šlo za davčne utaje. Na končno odločitev premoženja je čakala tudi znatna vrednost zasežene premoženjske koristi. Sistem je ocenjen kot uspešen.

3.8 Nizozemska

Na spletni strani Skupine držav proti korupciji GRECO, ki deluje v okviru Sveta Evrope, je v tretjem ocenjevalnem poročilu iz leta 2005 med drugim navedeno, da se, v načelu, dokazno breme ne more prevaliti na obdolženca in morajo zato tožilci dokazati kriminalni izvor posameznega premoženja. V specifičnih primerih pa se lahko dokazno breme tudi obrne oziroma, natančneje, premakne.¹⁹ Gre za primere, ko je dovolj dokazov ali je verjetno,²⁰ da je storilec pridobil nezakonito prednost oziroma korist s tem, da je storil kaznivo dejanje, vendar drugo, kot je tisto, za katero je bil prvotno obsojen. Gre za posebno zaplembo, in sicer v višini, kot jo približno oceni sodišče. Zaplenjeno premoženje pripada državi, razen v primeru, če obstaja odškodninska tožba s strani morebitnih oškodovancev zaradi storjenega kaznivega dejanja. Tako je določeno v 36. členu Kazenskega zakonika (*Wetboek van Strafrecht*).

Navedena zakonska določba sicer neposredno ne omenja možnosti, da bi lahko obsojenec sam dokazoval izvor premoženja, vendar pa to izhaja iz narave same stvari. Če namreč obsojenec dokaže, da je sporno premoženje dejansko pridobil legalno, potem ni niti dovolj dokazov niti ni verjetno, da premoženje izvira iz kaznivega dejanja.

3.9 Poljska

V nalogi št. 13/2008 je bila Poljska navedena kot ena od držav, kjer je uveljavljeno načelo obrnjenega oziroma olajšanega dokaznega bremena v primeru, ko se sumi, da je določena premoženjska korist nastala zaradi kaznivih dejanj. Tudi iz nadaljevanja tega besedila izhaja, da obrnjeno dokazno breme za storilce v pogledu odvzema premoženjske koristi dejansko

¹⁸ V navedenem primeru bi lahko šlo tudi za fazo pred glavno obravnavo, torej po uvedbi preiskave (ko se konča predkazenski postopek v naši ureditvi), pa do samega sojenja (trial).

¹⁹ "...the burden of proof shifts."

²⁰ "...there is "sufficient evidence" or "it is likely"..."

obstaja. Opozoriti pa je treba na dejstvo, da je na spletnem mestu Sveta Evrope (konvencije) navedeno, da ima tudi Poljska (tako kot Slovenija) zadržke glede uporabe četrtega odstavka 3. člena navedene Konvencije, torej glede dokaznega bremena pri odvzemu oziroma zaplembi premoženja, pridobljenega s kaznivim dejanjem. Zaradi tega je v zvezi z navedeno določbo Konvencije tudi sprejela posebno deklaracijo. V čem naj bi bili ti zadržki, pa ni pojasnjeno.

Iz Zelene knjige je razvidno, da v celoti obrnjeno dokazno breme, ki bi nalagalo obdolžencu, naj dokaže svojo nedolžnost, načeloma ni dopustno, ker nasprotuje temeljnim pravicam. Obstaja pa tudi nekaj izjem, torej primerov, ko je obrnjeno dokazno breme v poljskem kazenskem pravu dovoljeno.

Med drugim je obrnjeno dokazno določeno v drugem odstavku 45. člena Kazenskega zakona, pri kazenski sankciji odvzema premoženjske koristi (*penalty of forfeiture*). Po tej določbi obstaja domneva, da je prišlo do pridobitve premoženjske koristi s kaznivim dejanjem, če se storilca obsodi za določeno kaznivo dejanje, pri čemer je storilec korist, ki je znatna, lahko pridobil tudi posredno. Korist je storilec bodisi sprejel bodisi jo sam aktivno prevzel v posest oziroma s tem v zvezi pridobil pravni naslov, do okoriščenja pa je lahko prišlo med ali po storitvi kaznivega dejanja. Do odvzema lahko pride že pred pravnomočnostjo obsodilne sodbe. Storilec pa lahko dokaže, da premoženjska korist ni bila pridobljena s kaznivim dejanjem.²¹ S tem ni kršeno načelo domneve nedolžnosti, kajti storilcu mora biti krivda dokazana po vseh postopkovnih pravilih.

Iz originalne dikcije drugega odstavka 65. člena poljskega Kazenskega zakona sicer še izhaja, da lahko dejstvo, da premoženjska korist ni bila pridobljena s kaznivim dejanjem, poleg storilca dokazuje tudi druga zainteresirana oseba ("*lub inna zainteresowana osoba*"). Nedvomno pa obrnjeno dokazno breme velja tudi za storilca kaznivega dejanja.

Pripomniti pa je treba, da se obrnjeno dokazno breme, kot je razvidno iz pregleda zakonodaje in strokovne literature, ne povezuje posebej s kaznivimi dejanji, ki se nanašajo na pranje denarja ali na financiranje terorizma, ampak gre za splošno ureditev.

3.10 Združeno kraljestvo

V Združenem kraljestvu velja podobna ureditev kot na Irskem. Ravno tako ta država ni podpisala Konvencije, podobno pa je urejeno tudi obrnjeno dokazno breme pri zasegu in zaplembi premoženja, pridobljenega s kaznivim dejanjem. Sistem odvzema takega premoženja je bil predstavljen v raziskovalni nalogi št. 13/2008. V Združenem kraljestvu imajo Zakon o premoženjski koristi, pridobljeni s kaznivim dejanjem (*Proceeds of Crime Act, 2002*), ki pokriva tako zaplembo po obsodbi za kaznivo dejanje kot tudi civilni zaseg.²² Spremenjen je bil z Zakonom o težjih kaznivih dejanjih s področja organiziranega kriminala in o policiji (*Serious Organized Crime and Police Act, 2005*), nazadnje pa še z Zakonom o težjih kaznivih dejanjih (*Serious Crime Act, 2007*).

Na spletni strani FATF je v zvezi z navedenim zakonom iz leta 2002 navedeno, da se pri zaplembi premoženja v okviru kazenskega postopka dokazno breme prevale na imetnika

²¹ "The perpetrator may prove otherwise and show that he does not benefit from the property, as referred to above".

²² Irski zakon ima sicer enak naziv (*Proceeds of Crime Act*), vendar pa obravnava samo civilni zaseg in ne tudi zaplembe, kot to velja za britanski zakon.

premoženja, katerega življenjski stil se šteje za kriminalnega. Obstajajo podrobnejša pravila za domnevanje kriminalnega življenjskega stila (*criminal lifestyle*). Tožilstvo z dokazom o kriminalnem življenjskem stilu namreč izpolni zakonsko obveznost in obtoženec mora dokazati, da ima določeno premoženje, njegov prenos ali določen izdatek legitimen izvor. To se opravi po pravilih civilnega postopka (*balance of probabilities*), kar pomeni obrnjeno dokazno breme.

Druga možnost za zaplembo premoženja, ki jo omenja FATF, nastopi takrat, ko se sicer ne šteje, da ima obtoženec kriminalni življenjski stil, pač pa gre za zaseg zaradi posameznih oblik kriminalnega ravnanja (*criminal conduct confiscation*). Tožilstvo mora v tem primeru dokazati, katero premoženje ali finančno korist je obtoženec pridobil iz naslova določenega kaznivega dejanja. Zakon pooblašča tožilca, da sledi premoženju oz. finančni koristi, ki neposredno ali posredno izvira iz kaznivega dejanja (npr. premoženje, ki je kupljeno iz sredstev, pridobljenih s kaznivim dejanjem). V tem primeru je dokazovanje po pravilih kazenskega postopka (*beyond reasonable doubt*), gre pa za klasični primer zaplembe premoženja, kot je poznan tudi v drugih državah.

Celotni 5. del zakona iz leta 2002 je posvečen civilnemu zasegu premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem. V tem primeru gre za civilni standard dokazovanja (*balance of probabilities*), torej za obrnjeno dokazno breme.

Sodišču lahko zaplembo ali zaseg premoženja, za katero se domneva, da je bilo pridobljeno s kaznivim dejanjem, predlaga bodisi tožilstvo bodisi poseben organ - Agencija za težja organizirana kazniva dejanja (*Serious Organized Crime Agency - SOCA*). Na splošno GRECO ocenjuje sistem odvzema protipravno pridobljene premoženjske koristi v Združenem kraljestvu kot učinkovit.

4. ZAKLJUČEK

V poročilu Odbora za EU zadeve Lordske zbornice parlamenta Združenega kraljestva, ki se nanaša na temo pranja denarja in financiranja terorizma iz leta 2009, je med drugim navedeno, da imajo v 17 državah EU uzakonjeno načelo obrnjenega dokaznega bremena glede odvzema premoženjske koristi, da pa ga v vseh dejansko ne izvajajo.

V zvezi s četrtrim odstavkom 3. člena Konvencije, ki se nanaša na obrnjeno dokazno breme, sta po uradnem seznamu na Svetu Evrope samo dve državi članici EU, v katerih se ta določba ne bo uporabljala; to sta v tem besedilu prikazana Poljska in pa Slovaška. Navedeno sicer ne pomeni, da vse ostale države članice EU poznajo obrnjeno dokazno breme glede dokazovanja izvora domnevne premoženjske koristi. Kljub temu pa bi se lahko zaključilo, da je kar nekaj držav, ki imajo ali pa bodo imele uveljavljeno pravilo obrnjenega dokaznega bremena glede izvora premoženja.

Avstrijski Kazenski zakonik omogoča obrnjeno dokazno breme pri odvzemu premoženjske koristi, kadar je storilec večkrat storil hujša kazniva dejanja, iz katerih je pridobil premoženjsko korist, in je v istem obdobju pridobil še drugo premoženje, pri čemer se očitno domneva, da to izhaja iz drugih kaznivih dejanj iste vrste. Premoženje se odvzame, če storilec ne more dokazati, da je zakonito pridobljeno. Podobno velja za storilce, ki so premoženje pridobili v času članstva ali delovanja v kriminalni organizaciji ali v teroristični skupini.

Belgija je leta 2002 uvedla strožji režim za odvzem premoženjske koristi za nekatera hujša kazniva dejanja. Če obstaja resen in konkreten sum, da je storilec pet let pred obsodbo pridobil še drugo premoženje, in sicer iz dejanja, za katerega je bil obsojen, ali pa iz podobnih dejanj, se odvzame tudi to premoženje, razen če obsojeni ali zainteresirana tretja oseba verjetno izkaže (tehtata se obe verjetnosti), da premoženje ne izhaja iz tega ali podobnih kaznivih dejanj.

Grški Zakon o pranju denarja določa, da lahko v primeru, da je bil storilec pravnomočno obsojen na najmanj tri leta zaporne kazni za pranje denarja in predhodna dejanja, država začne civilni postopek za odvzem premoženjske koristi. Velja domneva, da vse premoženje, ki ga je storilec pridobil pet let, preden je izvršil kaznivo dejanje, izhaja iz enega izmed predhodnih dejanj, četudi ni bil preganjan ali obsojen zanj. Če ne dokaže, da je bilo premoženje zakonito pridobljeno, se mu odvzame.

Danski Kazenski zakonik omogoča odvzem premoženja z obrnjenim dokaznim bremenom za kazniva dejanja, za katera je predpisana zaporna kazen šest let ali več, ter za kršitve predpisov o poživilih. Dejanje mora biti tako, da ima lahko za posledico pomembno korist. Premoženje pa se lahko odvzame tudi zakoncu ali partnerju storilca, v določenih primerih pa tudi tisto premoženje, ki je bilo preneseno na pravno osebo. Storilec se ukrepu izogne, če verjetno izkaže, da je bilo premoženje pridobljeno na zakonit način.

Na Irskem lahko po določbah Zakona o premoženjski koristi, pridobljeni s kaznivim dejanjem, toženec (ali druga oseba) pri zasegu premoženja dokaže, da premoženje ni bilo pridobljeno s kaznivim dejanjem. Ko namreč predlagatelj zasega premoženja sodišču izkaže za verjetno, da je zaseg upravičen, se dokazno breme premakne k tožencu, ki lahko dokaže, da za zaseg ni razlogov. Če tega ne dokaže, se premoženje zaseže. Obrnjeno dokazno breme velja tudi v primeru zaplembe premoženja pri obsodbi za kaznivo dejanje v skladu z določbami Zakona o kazenskem pravosodju, ter v skladu z določbami Zakona o kazenskem pravosodju v zvezi s kaznivimi dejanji s področja terorizma; v slednjem primeru mora sodišče pri zaplembi premoženja obsojenca upoštevati predpostavko, da je vsako premoženje, ki ga je pridobil v šestih letih pred obsodbo, nastalo s kaznivim dejanjem.

V členu 12 *sexies* italijanskega Zakonskega dekreta iz leta 1992 je določeno, da se v primeru obsodbe ali v primeru, ko se kazenska zadeva zaključi s pomočjo pogajanj in gre za določena kazniva dejanja, povezana z organiziranim kriminalom, lahko zaplenijo denar, premoženje ali druge koristi, če obtoženec ne more dokazati njihovega izvora, pri čemer je obtoženec lastnik ali ima vse navedeno v neposredni ali posredni posesti, vrednost premoženja, denarja in drugih koristi pa je občutno nesorazmerna z njegovim prijavljenim premoženjem oziroma gospodarskimi viri. Tudi v fazi preiskave se vse to lahko zaseže v skladu z določbami Zakonika o kazenskem postopku. Med drugim do zasega pride tudi v primeru storitve kaznivega dejanja pranja denarja (*riciclaggio*), ki ga določa Kazenski zakonik.

V Zakonu o kazenskem postopku Latvije je določeno načelo obrnjenega dokaznega bremena glede premoženja in finančnih sredstev, ki pripadajo osebam, za katere velja, da so povezane z nekaterimi kaznivimi dejanji. Če se v primerih, naštetih v zakonu, ne dokaže drugače (torej: če naštete osebe ne dokažejo drugače - to je njihova možnost, dana v zakonu), se šteje, da gre pri določenem premoženju oziroma finančnih sredstvih za nezakonito pridobitev. Bistvo navedene ureditve je v tem, da s pomočjo načela obrnjenega dokaznega bremena obstaja možnost zaplembe (tudi zasega) premoženja in finančnih sredstev članov kriminalnih združb,

zlasti tistih, ki se ukvarjajo s terorizmom, trgovino s prepovedanimi drogami in s trgovino z ljudmi.

Na Nizozemskem se v specifičnih primerih lahko dokazno breme tudi obrne oziroma premakne. Gre za primere, ko je dovolj dokazov ali je verjetno, da je storilec pridobil nezakonito prednost oziroma korist s tem, da je storil kaznivo dejanje, vendar drugo, kot je tisto, za katero je bil prvotno obsojen. Gre za posebno zaplembo, in sicer v višini, kot jo približno oceni sodišče. Tako je določeno v 36. členu Kazenskega zakonika. Navedena zakonska določba sicer neposredno ne omenja možnosti, da bi lahko obsojenec sam dokazoval izvor premoženja, vendar pa to izhaja iz narave same stvari; če namreč obsojenec dokaže, da je sporno premoženje dejansko pridobil legalno, potem ni niti dovolj dokazov niti ni verjetno, da premoženje izvira iz kaznivega dejanja.

Za Poljsko obstajajo nekatera nasprotja glede veljavnosti načela obrnjene dokaznega bremena. Po eni strani ima ta država pridržke glede uporabe četrtega odstavka 3. člena navedene Konvencije, torej glede dokaznega bremena pri odvzemu oziroma zaplembi premoženja, pridobljenega s kaznivim dejanjem, vendar pa ni jasno, v čem naj bi bili ti zadržki. Po drugi strani pa iz strokovne literature in njihovega Kazenskega zakona izhaja, da obrnjeno dokazno breme v nekaterih primerih obstaja. Tako na primer določa drugi odstavek 45. člena Kazenskega zakona, pri kazenski sankciji odvzema premoženjske koristi (*penalty of forfeiture*). Po tej določbi obstaja domneva, da je prišlo do pridobitve premoženjske koristi s kaznivim dejanjem, če se storilca obsodi za določeno kaznivo dejanje, pri čemer je storilec korist, ki je znatna, lahko pridobil tudi posredno. Storilec pa lahko dokaže, da premoženjska korist ni bila pridobljena s kaznivim dejanjem.

V Združenem kraljestvu velja podobna ureditev kot na Irskem. V tej državi velja Zakon o premoženjski koristi, pridobljeni s kaznivim dejanjem, ki pokriva tako zaplembo po obsodbi za kaznivo dejanje kot tudi civilni zaseg. Pri zaplembi premoženja v okviru kazenskega postopka se dokazno breme prevale na imetnika premoženja, katerega življenjski stil se šteje za kriminalnega. To se opravi po pravilih civilnega postopka (*balance of probabilities*), kar pomeni obrnjeno dokazno breme. V omenjenem zakonu je urejen tudi civilni zaseg premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem. Tudi v tem primeru gre za civilni standard dokazovanja (*balance of probabilities*), torej za obrnjeno dokazno breme.

Na koncu je treba ponovno poudariti, da se dokazno breme v nobenem prikazanem primeru ne more prevaleti na obdolženca glede dokazovanja njegove kazenske odgovornosti za storjeno kaznivo dejanje.

Pripravila:

Janez Blažič

Marjana Križaj

Literatura in viri:

- FATF, Financial Action Task Force: http://www.fatf-gafi.org/pages/0,2987,en_32250379_32235720_1_1_1_1_1_1,00.html (zajeto 13. 4. 2010).
- GRECO, ocenjevalno poročilo za Nizozemsko (2005), spletno mesto <http://www.coe.int> (zajeto 12. 4. 2010).
- GREEN PAPER on the Presumption of Innocence, COM(2006) 174 final: House of Lords: <http://www.parliament.uk/lords/> (zajeto 16. 4. 2010). http://ec.europa.eu/justice_home/news/consulting_public/presumption_of_innocence/contributions/austria_en.pdf (zajeto 13. 4. 2010).
- Irska zakonodaja: <http://www.acts.ie/index.html> (zajeto 13. 4. 2010).
- Italijanska zakonodaja: <http://www.altalex.com/> in <http://www.normattiva.it/static/index.html> (zajeto 1. 4. 2010).
- Mutual Evaluation Report of Austria: Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism: <http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/22/50/44146250.pdf> (zajeto 13. 4. 2010).
- Neupravičeno pridobljeno premoženje - pregled zakonodaje; raziskovalna naloga, št. 13/2008. Državni zbor, Raziskovalni oddelek.
- Nizozemski Kazenski zakonik: <http://wetten.overheid.nl> (zajeto 12. 4. 2010).
- Okvirni sklep Sveta 2005/212/PNZ z dne 24. februarja 2005 o zaplembi premoženjske koristi, pripomočkov in premoženja, ki so povezani s kaznivimi dejanji: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:068:0049:0051:SL:PDF> (zajeto 20. 4. 2010).
- Poljski Kazenski zakonik (Kodeks Karny): <http://prawo.money.pl/akty-prawne> (zajeto 26. 3. 2010).
- Poročilo IMF (2007): Republic of Latvia: Detailed Assessment Report on Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism: <http://www.imf.org/external/index.htm> (zajeto 22. 3. 2010).
- Predlog Zakona o ratifikaciji Konvencije Sveta Evrope o pranju, odkrivanju, zasegu in zaplembi premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, in o financiranju terorizma (EPA 1265 - IV).
- Serious Organized Crime Agency - SOCA: <http://www.soca.gov.uk> (zajeto 20. 4. 2010).
- Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu z dne 20. 11. 2008 (COM(2008) 766 konč.) o premoženjski koristi, pridobljeni z organiziranim kriminalom: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52008DC0766:SL:NOT> (zajeto 20. 4. 2010).
- Svet Evrope - konvencije, spletno mesto: <http://conventions.coe.int/> (zajeto 29. 3. 2010).
- Third mutual evaluation report on Anti-money laundering and Combating the financing of terrorism, Kingdom of Denmark: <http://www.fatf-gafi.org/dataoecd/1/26/37588381.pdf>
- Third mutual evaluation report on Anti-money laundering and Combating the financing of terrorism, Greece: http://www.fatf-gafi.org/infobycountry/0,3380,en_32250379_32236963_1_70462_43383847_1_1,00.html
- Tough on Criminal Wealth, Exploring the Practice of Proceeds from Crime Confiscation in the EU: <http://books.google.si/> (zajeto 20. 4. 2010).
- Zakon o kazenskem postopku Latvije: http://www.knab.gov.lv/uploads/free/criminal_procedure.pdf (zajeto 19. 3. 2010) in <http://www.likumi.lv/doc.php?id=107820> (zajeto 23. 3. 2010).
- Zakon o ratifikaciji Konvencije Sveta Evrope o pranju, odkrivanju, zasegu in zaplembi premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, in o financiranju terorizma (MKPOZZ).
- Zakonodaja EU: <http://eur-lex.europa.eu/sl/index.htm> (zajeto 16. 4. 2010).
- Zakonodaja Združenega kraljestva: <http://www.opsi.gov.uk/> (zajeto 19. 4. 2010).